

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obchodní podíl ve společném jmění manželů

Obchodní podíl, jak jej definuje obchodní zákoník v § 114 odst. 1, představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Jeho výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Obchodní podíl jako soubor práv a povinností společníka je spojován pouze se společností s ručením omezeným. Od obchodního podílu je nutno odlišit pojem podíl podle § 61 obchodního zákoníku, který je pojmem užším, protože upravuje práva a povinnosti společníků všech forem obchodních společností.

Co se týče povahy obchodního podílu, žádný ze soukromoprávních kodexů jej výslovně nestanoví. V tomto směru je významným judikátem rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky pod sp. zn. 22 Cdo 700/2004 ze dne 20. 7. 2004. Tento rozsudek nejenom určuje povahu obchodního podílu, ale také objasňuje situaci týkající se zahrnutí obchodního podílu do společného jmění manželů:

„S obchodním podílem je spjata majetková hodnota, která je ve smyslu § 118 odst. 1 občanského zákoníku jinou majetkovou hodnotou (majetkem) a jako taková může být předmětem občanskoprávních vztahů. Jestliže i jen jeden z manželů nabude za trvání manželství a z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek (hodnota takového podílu) ze zákona součástí společného jmění manželů. Důsledkem ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku je pouze oddělení či odlišení právního postavení společníka – manžela, jenž se stal společníkem obchodní společnosti, od právního postavení druhého manžela, který se společníkem nestal. Jen manžel – společník má práva a povinnosti vyplývající pro něj z úpravy postavení společníka obchodní společnosti v obchodním zákoníku či jiném právním předpise nebo ve společenské smlouvě. Je však oddělen od majetkové hodnoty obchodního podílu, která zůstává manželům společná. Proto je také omezen v nakládání s obchodním podílem, pokud nejde o jeho obvyklou správu ve smyslu § 145 odst. 2 občanského zákoníku, neboť stejnou měrou jako náleží jemu, náleží i druhému manželovi.“

Výše uvedený judikát stojí za hlubší analýzu, protože ve svém důsledku podstatně ovlivňuje velkou skupinu právních vztahů.

Podmínkou toho, aby se stal obchodní podíl součástí společného jmění manželů je fakt, že jej nabyl jeden z manželů za trvání manželství, a to z prostředků patřících do společného jmění manželů. S obchodním podílem jsou podle zákona spjaty jednak povinnosti majetkové povahy, jednak práva majetkové i nemajetkové povahy. Vzhledem k tomu, že v tomto případě je základní, tedy vkladová povinnost splněna z prostředků náležejících oběma manželům, bylo by zjevně nespravedlivé upírat manželovi – nespolečníkovi práva k této majetkové hodnotě.

S ohledem na ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku, které stanoví, že stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti, nezakládá nabytí podílu účast druhého manžela na této společnosti, bylo nutno upravit postavení manželů ve vztahu k obchodnímu podílu. Nejvyšší soud České republiky tak učinil pomocí právní konstrukce odlišení právního postavení manželů. Z této konstrukce vyplývá, že oběma manželům náleží práva a povinnosti majetkové povahy (povinnost vkladová a příplatková, právo na podíl ze zisku a právo na vypořádání). Manželovi – společníkovi kromě toho náleží ještě práva nemajetkové povahy (právo na řízení, právo

na kontrolu činnosti společnosti), případně povinnosti nemajetkové povahy, stanoví-li je společenská smlouva.

Považujeme za nutné hned zkrájím zmínit, že vůbec k samotnému nabytí obchodního podílu do společného jmění manželů je nutný souhlas obou manželů. Při nabývání obchodního podílu do společného jmění manželů může dojít ke dvěma situacím. V prvním případě se jeden z manželů stane nabytím obchodního podílu společníkem **za účelem podnikání**. V tom případě se užije ustanovení § 146 občanského zákoníku, ve kterém se stanoví: „Majetek ve společném jmění manželů nebo jeho část může jeden z manželů použít k podnikání se souhlasem druhého manžela. Souhlas je třeba udělit při prvním použití majetku ve společném jmění manželů nebo jeho části. K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním již souhlas druhého manžela není třeba.“ Vzhledem k tomu, že společnost s ručením omezeným však může být založena i **za jiným než podnikatelským účelem** a tudíž obchodní podíl není majetkem použitým k podnikání, nastává pak situace, na níž se aplikuje jiné ustanovení. Tím je ustanovení § 145 odst. 2 občanského zákoníku, které zakotvuje nutnost souhlasu s právními úkony manžela, pokud nejde o obvyklou správu majetku patřícího do společného jmění.

Co se rozumí obvyklou správou majetku, uvádí komentář k občanskému zákoníku: „Obvyklou správou je možné rozumět takovou správu společného jmění manželů, která směřuje k uchování stávajícího majetku a proti níž by druhý z manželů neměl žádných výhrad. Zpravidla se jedná o běžné, opakující se úkony, které jsou pro udržení tohoto majetku potřebné. Hovoří se také o běžných záležitostech, které může obstarávat každý z manželů. Záležitosti nikoli běžné (zákon hovoří o ostatních záležitostech) vyžadují souhlasu obou manželů. V případě neshody by musel na návrh jednoho z manželů rozhodnout soud. Jedná se např. o nakládání se společným jměním, právní úkony směřující např. k jeho rozmnožení nebo zmenšení, zatížení, např. zástavním právem, jeho omezení, např. zřízením věcného břemene apod. Právní úkon nikoli běžný, tj. úkon, který jde nad rámec obvyklé správy společného jmění, je pod sankcí relativní neplatnosti takového úkonu. Druhý z manželů má možnost se této neplatnosti dovolat žalobou u soudu.“[1]

Nabytí obchodního podílu do společného jmění manželů z prostředků tohoto jmění představuje zásadní změnu struktury tohoto jmění, přičemž v důsledku nabytí obchodního podílu může dojít k rozmnožení či zmenšení společného jmění.

Co se týče následného nakládání s obchodním podílem, je nutné rozlišovat opět dvě situace:

1) **Výkon nemajetkových práv manželem - společníkem**

Na výkon nemajetkových práv manželem - společníkem odkazuje jak samotný výše uvedený judikát, tak i citované ustanovení § 146 občanského zákoníku. Jde totiž o právní úkony související s podnikáním. Manželovi - společníkovi je tak svěřeno právo bez souhlasu druhého manžela řídit společnost vlastním způsobem a kontrolovat ji zcela podle svého úsudku.

2) **Výkon majetkových práv manželem - společníkem**

Svěřením nemajetkových práv pouze manželovi - společníkovi se tento z manželů dostává do výhodnější pozice, protože výkonem těchto svých práv může ovlivnit výši hodnoty majetkové podstaty. V souladu se zásadou rovnosti subjektů narovnává občanský zákoník postavení manželů opět pomocí ustanovení § 145 odst. 2 o nutném souhlasu druhého manžela s úkony vybočujícími z povahy obvyklé správy majetku. Na toto ustanovení odkazuje i zmiňovaný judikát Nejvyššího soudu.

Za obvyklou správu společného jmění nelze podle výše uvedeného výkladu považovat zejména zastavení či převod obchodního podílu a na něj případně navazující rozdělení obchodního podílu. K

těmto právním úkonům je tedy nutný souhlas manžela - nespolečníka. Subjektem zástavní či převodní smlouvy je však pouze manžel - společník, přičemž manžel - nespolečník může následně prohlásit, že se zastavením či převodem obchodního podílu nesouhlasí a dovolat se neplatnosti tohoto úkonu u soudu. Taková situace pak může vyvolat mnoho problémů, proto z praktických důvodů doporučujeme začlenit do uvedených smluv klauzuli, v níž manžel - nespolečník deklaruje svůj souhlas s daným úkonem a připojí svůj ověřený podpis jako vedlejší účastník smlouvy.

Problémy manžela - společníka však nespočívají pouze v rozhodování o tom, co je a co není obvyklou správou majetku a kdy ke svému konání potřebuje souhlas. Vzhledem k tomu, že mnohé další povinnosti bývají stanoveny ve společenské smlouvě a „*společník je povinen např. uchovávat v tajnosti informace důležité pro podnikání společnosti, dbát vždy o zájmy společnosti a při rozhodování dávat přednost právě těmto zájmům před zájmy vlastními, nepoškozovat vlastním jednáním zájmy společnosti apod.*“ [2], musí manžel - společník také vyřešit vztah těchto povinností a povinností ke svému manželovi plynoucích ze správy - udržování společného majetku. Podle našeho názoru jsou však povinnosti manžela - společníka vůči společnosti nadřazeny povinnostem vůči manželovi, a to z toho důvodu, že nabytí obchodního podílu do společného jmění manželů vždy vyžaduje souhlas obou manželů. Tím, že manžel - nespolečník souhlasí s nabytím obchodního podílu do společného jmění, vyjadřuje souhlas i se zatížením manžela - společníka povinnostmi na něj kladenými společenskou smlouvou.

S ohledem na svěření zásadních nemajetkových práv pouze manželovi - společníkovi a tím i podstatnému vlivu na udržování majetku patřícímu do společného jmění by se mohla objevit otázka, zda je možno v případě ztráty tohoto majetku zapříčiněné špatnou správou majetku, manžela - společníka stíhat pro trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku. Pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je však nutné způsobit škodu nikoli malou tím, že pachatel poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek. Společné jmění manželů je však institutem bezpodílového vlastnictví, tudíž se v tomto případě nejedná o cizí majetek a skutková podstata trestného činu nemůže být za těchto okolností naplněna.

Problematika nakládání s obchodním podílem patřícím do společného jmění manželů je jak vidno značně spletitá. S ohledem na mezery a roztržitost právní úpravy a z toho plnící možnosti vícera právních názorů na rozebíraný problém je více než vhodné upravit vztahy mezi manžely smluvně.

JUDr. Klára Veselá Samková
Alžběta Krausová
Advokátní kancelář JUDr. Klára Veselá Samková
lawyers@lawyers.cz

Zdroje:

Zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník

Zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník

Zákon č. [140/1961](#) Sb. trestní zákon

Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kolektiv, Kurs obchodního práva - Právnícké osoby jako podnikatelé, 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003

Plecitý, V., Kocourek, J. Občanský zákoník (výklad, judikatura a související předpisy), 2. doplněné vydání, Praha: EUROUNION, s.r.o., 2002

<http://www.epravo.cz>

[1] Plecítý, V., Kocourek, J. Občanský zákoník (výklad, judikatura a související předpisy), 2. doplněné vydání, Praha: EUROUNION, s.r.o., 2002, str. 140

[2] Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kolektiv, Kurs obchodního práva – Právnícké osoby jako podnikatelé, 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2003, str. 192

© EPRAVO.CZ – Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)